

CHEBSKÝ NÁRODOPIS V DOBĚ OKOLO ROKU 1900

EGERLÄNDER VOLKSKUNDE UM 1900

Od roku 1894 působila v Praze při „Společnosti pro podporu německé vědy, umění a literatury v Čechách“ komise vedená Adolfem Hauffenem, jež byla pověřena „sběrem lidového podání všech čtyř německých kmenů v Čechách“. Cílem společnosti bylo vytvořit ucelený národopis tzv. „Deutschböhmen“ – tedy jazykově německých oblastí českého království. Materiál ze západních Čech pro tento velkoryse pojatý projekt zpracoval Alois John (1860–1935). Vycházel z podkladů, které mu sestavili převážně učitelé v celkem 54 obcích – od Kraslic po Horšovský Týn a od Aše po Podbořany. Šlo o materiál, který byl „evidentně získán z lidu samotného, od starších osob a dalších nositelů lidové tradice“. Souhrn svých poznatků John publikoval roku 1905 v díle s názvem „Sitte, Brauch und Volksglaube im deutschen Westböhmen“ (Mravy, zvyky a lidová víra na německém západě Čech). V předmluvě k této knize mimo jiné uvedl, že jeho záměrem je, aby již Chebsko nebylo „prázdným místem na mapě německého národopisu a učené literatury“.

Roku 1897 Alois John v Chebu založil „Spolek pro chebský národopis“ a jako jeho tiskový orgán vydával časopis „Unser Egerland“ (Naše Chebsko). Národopis, jemuž přisuzoval výrazně národní poslání, chápal jako obor stojící na pomezí kulturních dějin, germanistiky, mytologie a sociálních dějin. Úkolem spolku bylo prostřednictvím přednášek, pěveckých večerů a „lidových slavností“ probouzet a posilovat „smysl pro lidovost“. Časopis měl sloužit jako „sbírkový a pracovní list“. Již v jednom z prvních čísel byl vložen formulář pro „sběr národopisných tradic“, který zahrnoval celý tehdejší kánon národopisného bádání – od „bydlení a sídelních poměrů“, přes „lidovou víru a pověru“, „domáckou výrobu a lidové umění“, „stravování“, „právní památky“, „lidový humor a posměšky“, „hudbu a tanec“, až po „příslloví a zaklínadla“, „slovní zásobu“ a „jména“.

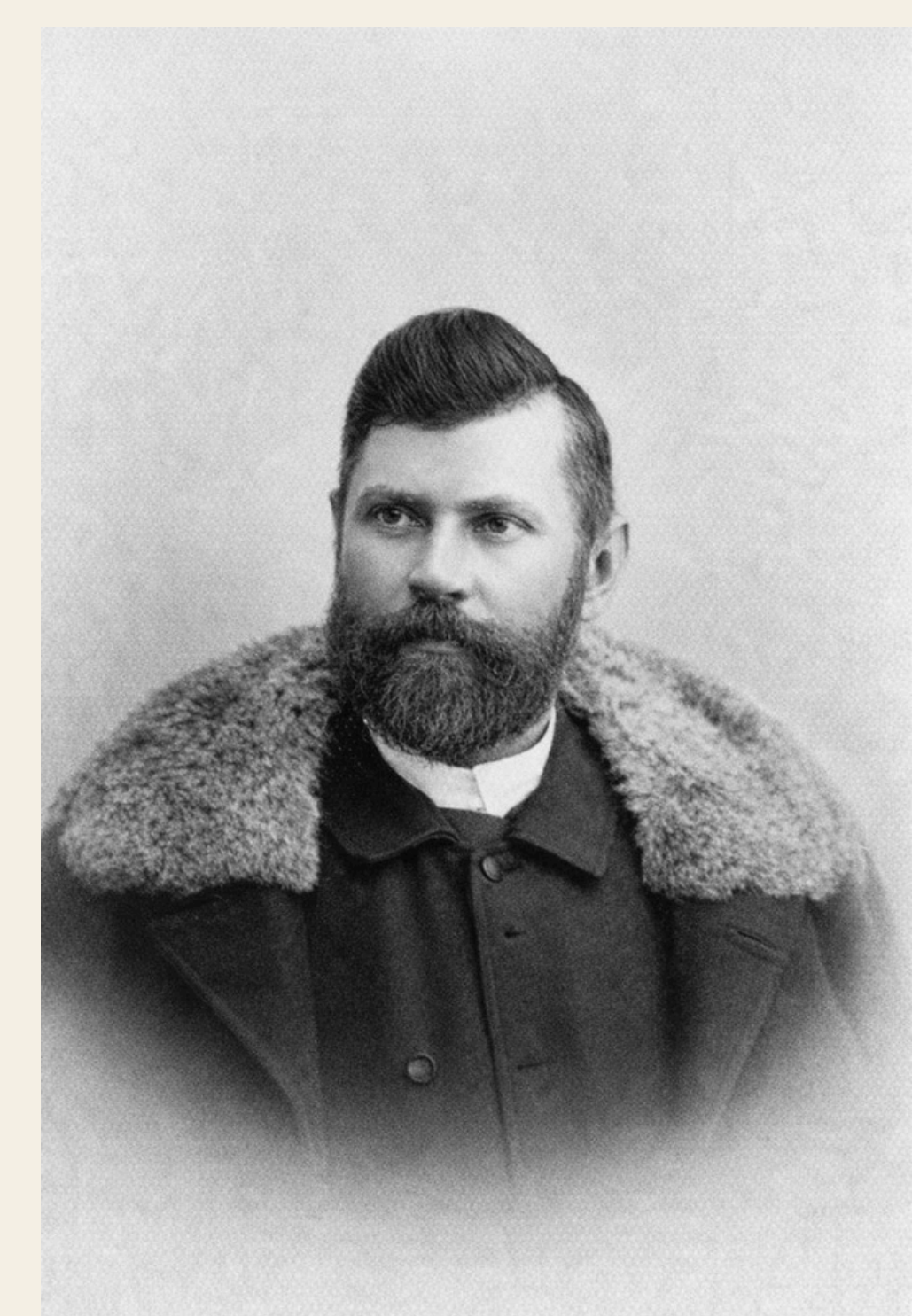
Ab 1894 wurde in Prag unter Adolf Hauffen von der „Gesellschaft zur Förderung deutscher Wissenschaft, Kunst und Literatur“ eine Kommission zur „Sammlung volkskundlicher Überlieferungen für alle vier deutschen Volksstämme Böhmens“ ins Leben gerufen. Ziel dieser Gesellschaft war die Erstellung einer Volkskunde Deutschböhmens. Alois John (1860–1935) hatte für das großangelegte Werk die Bearbeitung des westböhmisches Materials übernommen. Einsendungen aus 54 Orten von Graslitz bis Bischofteinitz und von Asch bis Podersam, meist von Lehrern zusammengestellt, vermittelten ihm reiches, „sichtlich aus dem Volke selbst, aus älteren Personen und sonstigen Trägern der Volkstradition geschöpft(es) Material“. 1905 legte John unter dem Titel „Sitte, Brauch und Volksglaube im deutschen Westböhmen“ ein Werk vor, in dem er diese Angaben verarbeitet hatte. Im Vorwort bezeichnete der Autor es unter anderem als seine Aufgabe, das Egerland „kein(en) leere(n) Fleck Landes in der Volkskunde und gelehrten Literatur“ mehr sein zu lassen.

1897 gründete Alois John in Eger den „Verein für Egerländer Volkskunde“ und als Vereinsorgan die Zeitschrift „Unser Egerland“. Er sah die Volkskunde zwischen „Culturgeschichte“, Germanistik, Mythologie und Sozialgeschichte angesiedelt und wies ihr eindeutig nationale Ziele zu. Der Verein hatte die Aufgabe, durch die Veranstaltung von Vorträgen, Volkslieder-Abenden und „volkstümlichen Festen“ den „Sinn für Volksthum“ zu beleben und wach zu halten. Die Zeitschrift diente als „Sammel- und Arbeitsblatt“. Bereits in einem der ersten Hefte war ein Sammelbogen zur „Sammlung volkskundlicher Ueberlieferungen“ beigelegt, der den gesamten volkskundlichen Kanon („Wohnungs- und Siedlungsverhältnisse“, „Volksglaube und Aberglaube“, „Hausindustrie und Volkskunst“, „Nahrungsverhältnisse“, „Rechtsalterthümer“, „Volkswitz und Volksspott“, „Musik und Tanz“, „Redensarten und Formeln“, „Wortschatz“ und „Namen“) abfragte.

Pohlednice Aloisem Johnem založeného Spolku pro chebský národopis v Chebu zaslané Adolfu Hauffenovi do Prahy, PSNLP, inv. č. 478

Ansichtskarten des von Alois John gegründeten Vereins für Egerländer Volkskunde in Eger geschickt an Adolf Hauffen in Prag, PSDV, Inv.-Nr. 478

Alois John (1860–1935), fotografie, okolo roku 1900, Alois John (1860–1935), Fotografie, um 1900